

Íslensk formennska í siðfræðinefnd Alþjóðasamtaka lækna

Steinunn Þórðardóttir, formaður Læknafélags Íslands,
var kosin formaður siðfræðinefndar WMA á vorkundi
alþjóðasamtakanna í Naíróbí í Kenía í apríl

■ ■ ■ Gunnhildur Arna Gunnarsdóttir

Steinunn Þórðardóttir er annar Íslendingurinn sem sest í formannsstól siðfræðinefndar WMA. Hér er hún ásamt Júlía Taimijoki-Seyer, læknisfræðilegum ráðgjafa samtakanna. Mynd/Niina Koivuwiita

„Þetta er mikill heiður enda spennandi tímar hjá alþjóðasamtökum lækna vegna yfirstandandi endurskoðunar á Helsinki-yfirlýsingunni,“ segir Steinunn, nýr formaður siðfræðinefndar Alþjóðasamtaka lækna. Hún leiðir vinnu nefndarinnar næstu tvö árin.

„Þetta er þekktasta yfirlýsingin og varðar þátttöku almennings í vísindarannsóknnum. Tækni í heilbrigðisvísindum fleygir fram og því þarf að taka á nýjum álitamálum.“ Nefnir hún sérstaklega notkun á stórum gagnabönkum (*Big Data*) og persónuvernd.

Steinunn segir langa hefð fyrir því að Norðurlöndin gegni formennsku í nefndinni enda staða siðfræðinnar hér sterk. Hún hafi verið hvött af norrænum félögum sínum til að bjóða sig fram.

„Formennskan eykur klárlega áhrif íslenska félagsins okkar á alþjóðavísu, þá sérstaklega á siðfræði, sem er hjartað í starfi samtakanna,“ segir Steinunn og bendir á að alþjóðasamtökin hafi einmitt verið stofnuð til að móta ramma í kringum siðfræði í lækningum. Ekki

verði horft fram hjá því að lækna hafi notað þekkingu sína til voðaverka í síðari heimsstyrjöldinni.

„Sumt af því var klætt í búning vísindarannsóknna og starf okkar nú er meðal annars að koma í veg fyrir að eitthvað þessu líkt geti endurtekið sig.“

Steinunn er fulltrúi LÍ í stjórn Alþjóðasamtakanna og hefur verið frá ársbyrjun 2022. Hún verður formaður siðfræðinefndar næstu tvö árin og fetar í fótspor Jóns Snædal sem gegndi formennskunni 2003-2005 og varð síðar forseti Alþjóðasamtakanna 2007-2008. Á þessum tíma Steinunnar verður stefnt að því að ljúka endurskoðun Helsinki-yfirlýsingarinnar en nefndin endurnýjaði og samþykkti alþjóðasiðareglur lækna í fyrra.

Eldra fólk síður haft með í rannsóknum

Ekki eru til eins gagnreyndar aðferðir til að meðhöndla eldri sjúklinga með hjartasjúkdóma og fyrir þá sem yngri eru. Ástæðan er sú að þau eldri eru síður höfð með í rannsóknum. Þetta segir Þórdís Jóna Hrafnkelsdóttir, formaður Hjartasjúkdómafélags íslenskra lækna

Þórdís er formaður skipulagsnefndar 28. hjartaráðstefnu Norður- og Eystrasaltslandanna (Nordic-Baltic Congress of Cardiology) sem verður í Hörpu dagana 8.-10. júní. Ráðstefnan, sem haldin er annað hvert ár, var síðast haldin hér á landi árið 2009. Yfirskrifin

er framtíð hjartalækninga og verður málið reifað þar.

„Við vitum að eldri einstaklingar þola lyf verr og fá frekar fylgikvilla. Þeir eru einnig með aðra sjúkdóma sem verður að taka tillit til við hjartalækningar,“ segir Þórdís og bendir á að sífellt fleiri lifa lengur með hjarta- og æðasjúkdóma en áður var.

„Þetta eru sjúkdómar sem tengjast aldri en með framförum í læknavísindum stytta þeir ekki líf fólks í sama mæli og áður, heldur lifir hver og einn með sinn hjartasjúkdóm lengur.“ Þó eru hjarta- og æðasjúkdómar algengasta dánarorsök í hópnum 75 ára og eldri.

Þórdís Jóna Hrafnkelsdóttir, formaður Hjartasjúkdómafélags íslenskra lækna.

Þessi ráðstefna hjartalækna var síðast haldin í Finnlandi. „Við áttum svo að halda þingið 2021 en frestuðum því fyrst til 2022 og svo aftur til 2023,“ segir Þórdís og leggur áherslu á mikilvægi þess að hjartalækna styrki böndin og búi til tengslanet. „Við erum háð því að eiga í góðri samvinnu við löndin sem eru næst okkur varðandi ráðgjöf og aðgerðir sem

Byggja þarf upp vísindastarf samhliða sérnámi

Það er ómetanlegt að geta stundað rannsóknir samhliða klínísku starfi, sagði Sædís Sævarsdóttir læknir í kynningu sinni eftir að hún hlaut 7 milljón króna verðlaun úr Verðlaunasjóði Árna Kristinssonar og Þórðar Harðarsonar, ein þau hæstu sem veitt eru hér á landi

■■■ Gunnhildur Arna Gunnarsdóttir

„Við þurfum að byggja innviði sem efla vísindastarf hér samhliða því sérnámi sem er búið að byggja upp í 15 sérgreinum á Íslandi síðustu árin, í samræmi við önnur Norðurlönd. Þar getur heilbrigðisstarfsfólk sótt um hlutastöður í rannsóknum í samkeppnisjóði,“ segir Sædís Sævarsdóttir, prófessor og varadeildarforseti læknaeildar HÍ, vísindamaður hjá Íslenskri erfðagreiningu og gigtarlæknir á Landspítala.

„Erlendis hafa íslenskir læknar fengið tækifæri til að stunda doktorsnám og rannsóknir samhliða sérnámi. Þeir snúa svo heim með þá þekkingu og reynslu í farteskinu,“ segir hún við *Læknablaðið* eftir verðlaunaafhendinguna í lok apríl.

Sædís sagði við afhendinguna þýðingarmikið að hafa fengið 50% „post-doc“-rannsóknarstöðu samhliða sérnámi sínu í lyf- og gigtarlækningum við gigtardeild Karólínska-háskólasjúkrahússins í Svíþjóð. „Þetta er lykilaetriði þegar læknar sérmennta sig í auknum mæli hérlendis,“ sagði hún og uppskar lófaklapp.

Sædís hefur samkvæmt vef Landspítala birt 96 ritrýndar vísindagreinar og verið leiðandi höfundur fjórðungs þeirra. Flestar hafa birst í virtum vísindaritum innan gigtarlækninga og erfðafræði. Hún hefur einnig leiðbeint 9 doktorsnefum.

„Helstu áherslur rannsókna Sædísar eru áhættuþættir og forspárþættir fyrir

meðferðarsvörun og horfur í iktsýki og öðrum gigtar- og sjálfsonæmissjúkdómum,“ sagði Runólfur Pálsson forstjóri Landspítala þegar hann afhenti verðlaunin. Hún þakkaði Þórði og Árna og sagði sérstakan heiður að taka við þessum verðlaunum frá fyrrum kennurum sínum.

Hún segir við *Læknablaðið* það vera dýrmætt fyrir sjúklinga og hagkvæmara fyrir samfélagið ef hægt væri að velja bestu meðferðina fyrir hvern sjúkling frá byrjun, því svörun væri mismunandi og mikilvægt að ná snemma tökum á bólgunum til að bæta horfurnar.

„Þótt bylting hafi orðið í meðferðarmöguleikum við iktsýki og fleiri gigt-sjúkdómum síðustu áratugi, þökk sé aukinni þekkingu á orsökum þeirra, þá getur tekið tíma að finna hvaða meðferð hentar hverjum sjúklingi.“

Hún segir að til að klæðskerasníða meðferð þurfi að þróa sniðlækningar (*Personalized/precision medicine*) áfram en Sædís leiðir grunnnámskeið í sniðlækningum fyrir læknanema á Norðurlöndum og bendir á að það sé öllum opið á Coursera.

„Á Íslandi og öðrum Norðurlöndum eru á margan hátt kjöraðstæður til að vera leiðandi á því sviði.“ Nýta þurfi rafrænar heilsufarsupplýsingar og ýmiss konar gagnasöfnunum. „Við þurfum að

Sædís Sævarsdóttir gigtarlæknir hlaut 7 milljón króna úr Verðlaunasjóði heiðursprófessoranna og læknanna Árna Kristinssonar, sem er hægra megin við hana, og Þórðar Harðarsonar, henni á vinstri hönd. Mynd/gag

mæla erfðaþætti og aðra lífvísa til þess að finna forspárþætti og geta búið til tæki sem hjálpa okkur að veita hverjum einstaklingi bestu mögulegu heilbrigðisþjónustu.“

Árni og Þórður, báðir heiðursprófessorar við Háskóla Íslands og fyrrum læknar Landspítala, stofnuðu verðlaunasjóðinn árið 1983 og er hann því fertugur í ár. Tilgangurinn er að efla og kynna vísindastarfsemi í heilbrigðisvísindum.

ekki er hægt að framkvæma hér á landi,“ segir hún.

„Óformleg samskipti á milli málþinga eru því ekki síður mikilvæg en formleg dagskrá; að hittast og sjá hvert annað.“ Hátt í 90 fyrirlesarar verða á þinginu og búið við um 600 þátttakendum, þar af 400 erlendum gestum. Meðal fyrirlesara verður til að mynda Franz Weidinger,

forseti Evrópsku hjartalæknasamtakanna, ESC.

„Dagskráin ætti að höfða til fleiri en hjartalækna, til dæmis lyflækna, heimilislækna, bráðalækna og svæfinga- og gjörgæslulækna. Svo er flott dagskrá fyrir hjúkrunarfræðinga og aðrar heilbrigðisstéttir sem tengjast hjartalækningum.“ Á föstudeginum verður sérstaklega hug-

að að læknum í sérnámi. Þá fær erfðafræðin að njóta sín á þinginu.

„Við skoðum hvernig megi nýta hana til að skilja sjúkdóminn betur og nýta við meðferð hans. Svo horfum við til forvarna sem eru alltaf hornsteinn hjartasjúkdómalækisfræðinnar. Því hægt er að hafa áhrif á sjúkdómstilurðina í mörgum tilvikum.“